

regeringens lovprogram. Der kan også være tale om sager i mere gængs forstand f.eks. vedrørende meddelelse af tilskud eller tilladelser.

Det følger omvendt heraf, at embedsværket i almindelighed ikke kan bistå ministeren i forbindelse med funktioner, der alene knytter sig til ministerens position som partipolitiker. Embedsværket bør f.eks. ikke rådgive og bistå ministeren om spørgsmål vedrørende ministerens almindelige position i ministerens parti. Dette omfatter f.eks. ministerens stilling i valgkredsen.

Der gælder for det andet den grænse, at embedsmænd skal respektere en række regler, når de yder ministeren rådgivning og bistand. Jeg vil kort gennemgå de regler.

Den første regel er naturligvis, at embedsmænd skal holde sig inden for rammerne af gældende ret, når de rådgiver en minister. Embedsværket må således ikke yde en bistand, der forudsætter, at der handles i strid med lovgivningen eller andre retsregler.

Den anden regel om embedsværkets bistand til ministeren er forankret i det almindelige princip om sandhedspligt, der gælder for offentlige myndigheder. Princippet betyder bl.a. som en almindelig regel, at der ikke kan ydes en bistand, der indebærer, at embedsværket videregiver oplysninger, som er urigtige. Det samme gælder med hensyn til oplysninger, der ikke kan anses for urigtige, men som i den givne sammenhæng må anses for vildledende, f.eks. fordi andre væsentlige oplysninger forties.

Kl. 10.15

Embedsværket kan heller ikke medvirke til, at ministeren videregiver oplysninger, som er urigtige eller vildledende. Det gælder både i forhold til Folketinget og andre offentlige myndigheder samt i forhold til offentligheden og til private.

En central regel for embedsværkets bistand til ministeren omhandler embedsmændenes faglighed. Den bistand og rådgivning, som embedsværket yder en minister, skal være fagligt forsvarlig. Det vil sige, at bistanden skal ydes inden for rammerne af almindelig faglighed. Det betyder f.eks., at embedsværket ikke kan udarbejde kommentarer til forslag for folketingsmedlemmer, som ligger uden for de rammer, der sættes af faglige normer for det pågældende område.

Den sidste af de generelle regler for embedsværkets bistand vedrører den partipolitiske neutralitet. Som statsministeren var inde på, er det danske embedsmændssystem kendetegnet ved det helt grundlæggende princip, at embedsvær-

ket er partipolitisk neutralt, og som statsministeren sagde, skal vi fastholde og beskytte dette system.

I dette grundlæggende princip ligger bl.a., at den enkelte embedsmand ikke må lade sine egne politiske holdninger få indflydelse på den bistand, der ydes ministeren. Bistanden skal derimod ydes med henblik på sagligt og reelt at sikre den bedst mulige gennemførelse af ministerens politik.

Embedsværket skal ikke blot være partipolitisk neutralt indadtil, men også over for Folketinget og den øvrige omverden skal det fremstå som partipolitisk neutralt. Dette har bl.a. betydning for, at også fremtidige regeringer kan have tillid til, at de kan lade sig rådgive af det samme embedsværk.

I Justitsministeriets redegørelse fra 2001 er de to overordnede grænser, som jeg netop har omtalt, herefter sammenholdt med de situationer, hvor der er udskrevet valg til Folketinget, og de situationer, hvor der skal afholdes folkeafstemning. Jeg vil ikke her gennemgå denne beskrivelse nærmere, men henvise til punkterne 3.4 og 3.5 i redegørelsen.

Der er i redegørelsen herefter en omtale af nogle af de problemstillinger, som embedsværket inden for de angivne grænser kan rådgive ministeren om. Det er en grundlæggende opgave for embedsværket at sikre, at de beslutninger, der træffes af ministeriet, bygger på et solidt fagligt grundlag. Det gælder også i forhold til politiske beslutninger, som ministeren deltager aktivt i. Embedsværket har derfor til opgave at rådgive om relevante faglige spørgsmål i tilknytning til sådanne beslutninger.

Dette omfatter f.eks. spørgsmål om en sags faktiske omstændigheder, en påtænkt beslutnings overensstemmelse med relevante retsregler og de administrative og økonomiske konsekvenser af beslutningen. Rådgivningen om sådanne spørgsmål behøver ikke være knyttet til regeringens egne initiativer. Den kan også være knyttet til initiativer, der kommer fra f.eks. Folketingets partier, medierne eller interesseorganisationer.

Ud over at bistå og rådgive om en sags indholdsmæssige aspekter har embedsværket også til opgave at fungere som sparringspartner med hensyn til politiske og taktiske aspekter af sagen. Et centralt spørgsmål for en ministers overvejelse i forbindelse med politiske initiativer er, hvilke politiske holdninger til sagen der kan forventes hos f.eks. Folketingets partier, interesse-